

2013 METŲ BALTARUSIŲ, LENKŲ, RUSŲ VOKIEČIŲ GIMTŲJŲ KALBŲ BRANDOS EGZAMINO KALBĖJIMO DALIES TEMOS IR POTEMĖS

BALTARUSIŲ KALBA

Самавызначэнне асобы

1. Беларуская мова ў шматмоўным асяроддзі Вільнюса.
2. Змены ў жыцці – змены ў мове.
3. Глобалізацыя і перспектывы моў.
4. Касмапалітызм – адсутнасць патрыятызму?
5. Вобраз Бацькаўшчыны ў творчасці беларускіх пісьменнікаў.
6. Сучаснае беларускае мастацкае слова ў Літве.
7. Будзь авечкаю – ваўкі знайдуцца. *(Прыказка)*
8. Хто шануе сябе, таго і людзі шануюць. *(Прыказка)*

Чалавек і традыцыя

1. Лексічныя змены ў сучаснай беларускай мове.
2. Роля гістарызмаў і архаізмаў у творах У. Караткевіча.
3. Шанаванне народных традыцый героямі твораў Я. Коласа.
4. Адносіны інтэлігенцыі да народных традыцый у творах М. Гарэцкага.
5. Літва – краіна трывалых традыцый.
6. Сям’я, традыцыі, сучаснасць.
7. Традыцыйныя беларускія рамёствы.
8. Якія мы самі, такія нашы сані. *(Прыказка)*

Чалавек у віхуры гісторыі

1. Асноўныя функцыі мовы ў жыцці чалавека і грамадства.
2. Старажытная беларуская мова ў Вялікім княстве Літоўскім.
3. Б. Тарашкевіч – аўтар першай граматыкі беларускай мовы.
4. Праблема расчалавечвання асобы ў апавесці В. Быкава “Аблава”.
5. Мора без вады, а вайны без крыві не бывае (па кнізе С. Алексіевіч “Цынкавыя хлопчыкі”).
6. Беларуская гісторыя на старонках мастацкай літаратуры.
7. “Вільня – крывіцкая Мекка” (У. Жылка).
8. Беларуская гісторыя на мемарыяльных дошках Вільнюса.

Чалавек у свеце каштоўнасцей

1. Беларускі маўленчы этыкет.
2. Біблія – крыніца чалавечай мудрасці.
3. Роля рэлігіі ў жыцці сучаснага грамадства.
4. Уплыў індустрыяльнай культуры на жыццё сучаснага чалавека.
5. Матэрыяльныя і духоўныя каштоўнасці. Што першаснае?
6. Паміж каханнем і багаццем (вобраз Васіля Дзятла з рамана І. Мележа “Людзі на балоце”).
7. Бацькаўшчыны не купляюць і не прадаюць. *(Прыказка)*
8. Хто не шануе чужога, той і свайго не мае. *(Прыказка)*

Чалавек сярод людзей

1. Моўныя асаблівасці сучасных сродкаў камунікацыі.
2. Мова чалавека – яго візітная картка.
3. Уплыў СМІ на жыццё людзей.
4. Уплыў рэкламы на фарміраванне стылю жыцця сучаснага чалавека.
5. Праблема бацькоў і дзяцей у рамане Н. Гілевіча “Родныя дзеці”.
6. Вытокі жыцця, яго першааснова паводле аповесці А. Жука “Паляванне на апошняга жураўля”.
7. У лесе людзі дзічэюць, а ў людзях люднеюць. (*Прыказка*)
8. Шчыраму сэрцу і чужое гора баліць. (*Прыказка*)

LENKŲ KALBA

W poszukiwaniu tożsamości

1. Cechy regionalne polszczyzny wileńskiej (wybrane zagadnienia).
2. Ekspansja języka angielskiego na współczesny język polski. Omów zjawisko na podstawie wybranych tekstów, np. języka prasy, telewizji, radia, reklam itp.
3. Twórczość współczesnych polskich poetów na Litwie.
4. Czesław Miłosz – człowiek i pisarz ukształtowany na pograniczu kultur.
5. Co się składa na pojęcie „małej ojczyzny”? Krajobrazy, ludzie, zwyczaje, legendy... Omów i uzupełnij tę listę, przywołując przykłady literackie.
6. Wolna i zniewolona, w marzeniach i w rzeczywistości, ale zawsze Polska. Przedstaw funkcjonowanie motywu ojczyzny w wybranych utworach literackich.
7. Zaprezentuj dzieła z literatury i/lub sztuki polskiej, które kształtują poczucie narodowej tożsamości Polaków.
8. „Razem będziemy nie mieć domu” (K. Wierzyński). Przedstaw losy emigrantów – twórców literatury i/lub sztuki polskiej.

Człowiek a tradycja

1. Nowe słownictwo w polszczyźnie jako świadectwo zmian cywilizacyjnych w otaczającej rzeczywistości.
2. Obraz zwierząt we frazeologii i przysłowiach polskich.
3. Bogactwo neologizmów artystycznych i ich funkcje w utworach wybranych poetów (np. C. Norwida, B. Leśmiana).
4. Rola inspiracji biblijnych w literaturze i malarstwie.
5. Tradycje chrześcijańskie ukazane w wybranych utworach literatury polskiej.
6. *Tam nasz początek* (Cz. Miłosz). Literatura staropolska źródłem wiedzy o człowieku, społeczeństwie, ojczyźnie.
7. Trylogia H. Sienkiewicza oraz jej wersja filmowa – sen o świetności dawnej Polski: wielonarodowej, silnej, szanującej tradycje.
8. Rodzina jako strażniczka tradycji (na podstawie wybranych utworów literackich).

Człowiek w wirze historii

1. Zapożyczenia obce w języku polskim w różnych okresach historycznych.
2. Archaizacja i jej funkcje w dziełach literackich.

3. Czym się różni język J. Kochanowskiego od współczesnej polszczyzny? Ukaż różnice (fonetyczne, gramatyczne i leksykalne) na przykładach z różnych utworów tego poety.
4. *Obyś żył w ciekawych czasach!* Przedstaw bohatera literackiego, nad którego losem szczególnie zaciążyła ta klątwa.
5. Wydarzenia historyczne, przedstawione w wybranej części Trylogii H. Sienkiewicza.
6. Polskie powstania narodowe w literaturze, malarstwie i/lub filmie. Omów różne sposoby ujęcia tematu na wybranych przykładach.
7. Historia jest „godziną próby”, „doświadczeniem”, ujawniającym wielkość, ale i obnażającym ułomność człowieczeństwa (na podstawie wybranych utworów literackich).
8. Groza świata w poezji polskiej XX wieku.

Człowiek w świecie wartości

1. Poradnictwo językowe – różne sposoby upowszechniania kultury języka.
2. Polska etykieta językowa: zwroty do adresata w polszczyźnie dawniej i dziś.
3. Twój ulubiony pisarz i głoszone przez niego wartości.
4. Kodeks moralny człowieka i utwory literackie, które pomagają go tworzyć.
5. Etos pracy i etos walki jako dwie równorzędne wartości literatury polskiej drugiej połowy XIX wieku.
6. *Być człowiekiem to przeciwstawiać się złu pomimo ponoszonych klęsk.* Ustosunkuj się do przesłania A. Camusa, przywołując przykłady z literatury, ilustrujące tę myśl.
7. Refleksje o życiu i przemijaniu w twórczości J. Iwaszkiewicza (na podstawie wybranych utworów literackich).
8. Poeci na straży wartości. Jakie problemy współczesności są źródłem niepokoju egzystencjalnego we współczesnej poezji polskiej.

Człowiek wśród ludzi

1. Sztuka reklamy – jakie środki językowe są wykorzystywane w polskich reklamach?
2. Komunikacja w Internecie. Różne gatunki tekstów internetowych oraz ich właściwości językowe.
3. Współczesna prasa polska – przedstaw największe, najciekawsze tytuły.
4. Sąd nad wybraną postacią literacką.
5. Jakie postawy wobec ludzi starszych reprezentują młodzi bohaterowie literatury wybranej epoki?
6. „Swoj”, „inny”, „obcy”. Co przeważa w literaturze polskiej – niechęć, tolerancja czy akceptacja?
7. Kresy – kraina wielu kultur, religii oraz narodów. Jak ten temat jest przedstawiony w literaturze polskiej?
8. *Serce ma swoje racje, których rozum nie zna.* Udowodnij, że dewiza B. Pascala była bliska wielu bohaterom literackim.

RUSU KALBA

В поисках себя

1. Деградацию души рождает бесцельность существования. Согласны ли вы с этим утверждением? Ответьте, опираясь на избранные главы поэмы Н. В. Гоголя «Мёртвые души».
2. Путь Наполеона на Москву через Литву. Какие события этого пути нашли отражение в романе «Война и мир»?

3. Какие достоинства русского национального характера видит Л.Толстой в «ростовской породе»? Ответьте на этот вопрос, опираясь на текст романа «Война и мир» и другие источники.
4. Как столкнулись две философии жизни в лице Обломова и Штольца? В чем достоинство и несовершенство этих характеров?
5. «О, Русь – малиновое поле, И синь, упавшая в реку, – Люблю до радости и боли Твою озерную тоску». Как лирика С. Есенина подтверждает это признание поэта?
6. Какие свойства русского характера воплощаются в героях рассказов В. Шукшина? Какой отпечаток наложили на них время и социальное окружение? (На материале произведений В.Шукшина по выбору учащегося)
7. Какою увидел Литву Иосиф Бродский? Отвечая, опирайтесь на конкретные примеры из творчества поэта.
8. Современная женщина в поисках себя. (По избранным произведениям Л. Улицкой, Л. Петрушевской, Д. Рубиной или других российских авторов)
9. «Широк человек, слишком даже широк, я бы сузил», – говорит один из героев Ф. М. Достоевского. К кому из героев русской литературы применима эта мысль?
10. «Весь мир – мой храм, Любовь – моя святыня, Вселенная – Отечество мое». Кто из русских поэтов (писателей) мог бы разделить или оспорить подобную философию жизни?

Человек в водовороте истории

1. И. С. Тургенев необычайно чутко относился к реалиям современной ему общественной жизни. Покажите на примере романа «Отцы и дети», как жило и чем жило русское общество середины XIX века.
2. Как представлены подлинные исторические деятели в романе Л. Н. Толстого «Война и мир»? Как это связано с его взглядом на роль личности в истории?
3. Уходящее дворянство и «новые» люди на изломе истории. (На материале избранных произведений И. Тургенева, А. Чехова или других авторов)
4. Каким увидел водоворот истории А. Блок в поэме «12»? Согласны ли вы с его трактовкой истории?
5. Литературная Москва на страницах романа М. Булгакова «Мастер и Маргарита». Что она поведала нам об описываемом времени и людях?
6. Как сквозь частную судьбу просвечивает время в творчестве А. Солженицына или рассказах В. Шаламова? (На материале произведений по выбору учащегося)
7. В чем трагизм судьбы героини романа В. Распутина «Живи и помни» Настены? Кто виноват в ее гибели: Гуськов, война, односельчане?
8. Фашизм – чума XX века. Как эта мысль воплотилась в романе А. Камю «Чума»?
9. «Злоба дня» и вечные проблемы в творчестве поэта-барда В. Высоцкого.
10. Герой С. Довлатова по обе стороны «железного занавеса». (На материале избранных произведений С. Довлатова)

Человек в мире ценностей

1. Назвав Чичикова «подлецом», Гоголь тут же с иронией замечает: «Почему же подлец, зачем же быть так строгу к другим?..» Так кто же, по Гоголю, Чичиков?
2. «Гобсек» О. Бальзака и его ближайшие «родственники» в русской литературе.
3. Какие человеческие ценности отвергает Базаров? Что он предлагает взамен? Можно ли считать его жизнь полноценной? (По роману И. Тургенева «Отцы и дети»).
4. «Обрести Христа – значит обрести собственную душу», – считал Ф. М. Достоевский. Подтверждает ли Родион Раскольников эти слова автора? (По роману «Преступление и наказание»)

5. Каким образом «блудница» Соня растопила гордыню избранничества, эгоизм Родиона Раскольникова и поселила надежду вернуть его в мир людей? (По роману Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание»)
6. Как вера и безверие, любовь и ненависть переплелись в сознании Иуды? (По рассказу Л. Андреева «Иуда Искариот»)
7. Почему Дмитрий Ионыч Старцев превратился просто в Ионыча? Согласны ли вы с чеховским отношением к обывательскому образу жизни? (На материале 2–3 произведений по выбору учащихся)
8. «Каждому будет дано по его вере». Как это убеждение М. Булгакова воплощено на страницах романа «Мастер и Маргарита»?
9. Прошел ли прокуратор Иудеи Понтий Пилат испытание властью? Почему Иисус прощает его? (По роману М. Булгакова «Мастер и Маргарита»)
10. Что спасло Игнатъича от верной гибели? (По рассказу В. Астафьева «Царь-рыба»)

Человек среди людей

1. «Подгнило что-то в Датском королевстве». Раскройте смысл этой цитаты на материале трагедии В. Шекспира «Гамлет».
2. Любимая мысль Л. Н. Толстого – «Зло есть разобщение людей». Нашла ли она отражение в романе «Война и мир»?
3. В чем секрет феноменальной уживчивости и выживаемости Платона Каратаева среди людей? Какой след он оставил в душе Пьера Безухова? (По роману Л. Н. Толстого «Война и мир»)
4. Лужин и Свидригайлов – двойники Раскольникова. Как они помогают раскрыть его характер? (По роману Ф. М. Достоевского «Преступление и наказание»)
5. Докажите, что в пьесах А. П. Чехова мало действия, герои плохо слышат друг друга, говорят каждый о своем. (Произведения А. П. Чехова по выбору учащегося)
6. И. Бунин считал, что любовь – это катастрофа, трагедия, но это и прекрасный миг, мгновение, которое можно вспоминать всю жизнь. Как эта мысль воплотилась в его рассказах? (На примере 2–3 произведений по выбору учащихся)
7. Что дает основание актеру В. Гафту утверждать, что В. Высоцкий «По лезвию ножа ходил, вопил, кричал, хрипел И резал в кровь свою и наши души»?
8. «Возьмемся за руки, друзья!» (Б. Окуджава) – призывали поэты-шестидесятники. «Скованные одной цепью» («Наутилус Помпилиус») – пели о себе барды 90-ых. Как история повлияла на смену ценностей этих поколений?
9. В чем трагизм судьбы Авдия Каллистратова? (По роману Ч. Айтматова «Плаха»)
10. Как проявляется у Сонечки редчайший дар – умение любить? (По рассказу Л. Улицкой «Сонечка»)

VOKIEČIŲ KALBA

Identitätssuche

1. Jugendsprache als Ausdruck der Identität.
2. Das erste schöngeistige Werk in litauischer Sprache „Metai“ von K. Donelaitis.
3. Probleme der Gegenwart in Max Frisch's Dramen.
4. Sprache und Identität.
5. Kulturelle *Globalisierung*. *Angst vor dem Identitätsverlust*.

Menschen und Traditionen

1. Feste und Bräuche in Deutschland.
2. *Veränderungen im Wortschatz der deutschen Gegenwartssprache.*
3. Andere Länder, andere Sitten. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
4. Globalisierung und Traditionen.
5. Litauische Sitten und Bräuche in der Volksdichtung.

Menschen und Geschichte

1. Preußisch-litauische Identität in Hermann Sudermann's „Litauischen Geschichten“.
2. Thomas Mann in Litauen.
3. Krieg und Nachkriegszeit in den Werken deutscher Autoren.
4. Bedeutung der schriftlichen Denkmäler.
5. Litauische Geschichte in den literarischen Verfilmungen.

Werte in der Gesellschaft

1. Jeder ist sich selbst der Nächste. Stimmen Sie zu? Begründen Sie Ihre Meinung.
2. Arbeiten wir, um zu leben, oder leben wir um zu arbeiten?
3. Kafkas Josef K. sieht sich plötzlich in einen „Prozess“ verwickelt. Welche Grundsituation des Menschen wird in diesem Roman sichtbar?
4. Worauf beruht die literarische Bedeutung des Romans „Die Blechtrommel“ von Günter Grass?
5. Johann Wolfgang von Goethe's *Faust als strebender und irrender Mensch.*

Menschen miteinander

1. Das menschliche Miteinander in der Erzählung von Peter Bichsel „DerMilchmann“
2. Der Klügere gibt nach. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
3. Wie du mir, so ich dir. (Sprichwort) Begründen Sie Ihre Meinung dazu.
4. *Bedeutung der Kommunikation.*
5. Mehrsprachigkeit in der Gesellschaft.